

NACRT

PRIJEDLOG
ZAKONA O DOPUNAMA ZAKONA O UVJETIMA ZA STJECANJE PRAVA
NA STAROSNU MIROVINU RADNIKA PROFESIONALNO
IZLOŽENIH AZBESTU, S KONAČNIM PRIJEDLOGOM ZAKONA

Zagreb, studeni 2009. godine

**PRIJEDLOG ZAKONA O DOPUNAMA ZAKONA
O UVJETIMA ZA STJECANJE PRAVA NA STAROSNU
MIROVINU RADNIKA PROFESIONALNO IZLOŽENIH AZBESTU**

I. USTAVNA OSNOVA ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavna osnova za donošenje Zakona o dopunama Zakona o uvjetima za stjecanje prava na starosnu mirovinu radnika profesionalno izloženih azbestu sadržana je u članku 2. stavku 4. podstavku 1. i članku 56. Ustava Republike Hrvatske.

**II. OCJENA STANJA I OSNOVNA PITANJA KOJA SE TREBAJU UREDITI ZAKONOM TE
POSLJEDICE KOJE ĆE DONOŠENJEM ZAKONA PROISTEĆI**

a) Ocjena stanja

Namjera zakonodavca prilikom donošenja Zakona o uvjetima za stjecanje prava na starosnu mirovinu radnika profesionalno izloženih azbestu („Narodne novine“, br. 79/07. – u daljnjem tekstu: Zakon), koji je stupio na snagu 7. kolovoza 2007., bila je zbrinjavanje radnika koji su tijekom rada u Republici Hrvatskoj na radnom mjestu bili profesionalno izloženi azbestu, tako da im se omogući stjecanje prava na starosnu mirovinu pod povoljnijim uvjetima od tzv. općih uvjeta utvrđenih Zakonom o mirovinskom osiguranju («Narodne novine», br. 102/98., 127/00., 59/01., 109/01., 147/02., 117/03., 30/04., 177/04., 92/05., 79/07. i 35/08).

Pod profesionalnom izloženošću azbestu, prema važećem Zakonu, smatra se neposredna izloženost azbestu zbog rada u proizvodnji, uporabi, razgradnji, odstranjivanju, skladištenju ili transportu azbesta odnosno azbestnih proizvoda ili na servisnim poslovima u pogonima za proizvodnju azbestnih proizvoda u Republici Hrvatskoj, i posredna izloženost azbestu zbog rada kod fizičke ili pravne osobe sa sjedištem u Republici Hrvatskoj koja je u svojoj proizvodnji koristila azbest.

Pri tome, su obuhvaćeni:

a) radnici koji su navršili 50 godina života (muškarac), odnosno 45 godina života (žena) i 25 godina staža osiguranja, pod uvjetom da su 10 godina radili na poslovima na kojima su bili neposredno profesionalno izloženi azbestu, i

b) radnici koji su navršili 53 godine života (muškarac), odnosno 48 godina života (žena) i 30 godina staža osiguranja, pod uvjetom da su radili najmanje 20 godina kod poslodavca, koji je u svojoj proizvodnji koristio azbest, odnosno koji su bili posredno profesionalno izloženi azbestu.

Postupak za ostvarivanje prava na mirovinu, prema tom Zakonu navedeni radnici mogu pokrenuti podnošenjem zahtjeva Hrvatskom zavodu za mirovinsko osiguranje od dana ispunjenja propisanih uvjeta za mirovinu, s time da se pravo na starosnu mirovinu može ostvariti nakon prestanka osiguranja. Visina mirovine se određuje prema Zakonu o mirovinskom osiguranju, na temelju najmanje 40 godina mirovinskog staža, bez obzira na njihov stvarno navršeni mirovinski staž.

Slijedom navedenog, navedenim Zakonom su uz uvjet neposredne/posredne profesionalne izloženosti azbestu i uz odgovarajuće uvjete godina života i navršenog staža osiguranja obuhvaćeni radnici koji su tijekom svoga radnog vijeka bili profesionalno izloženi azbestu.

b) Osnovna pitanja koja se trebaju urediti Zakonom

U međuvremenu je tijekom primjene Zakona uočeno da postoji određeni broj radnika koji su tijekom rada kod pravne osobe koja je u proizvodnji koristila azbest kao sirovinu osnovu (Salonit d.d.-u stečaju i Plobest) oboljeli od bolesti uzrokovane azbestom, te im je ta bolest utvrđena rješenjem o priznanju profesionalne bolesti Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje zaštite zdravlja na radu, međutim ne ispunjavaju uvjete starosne dobi i navršenog staža osiguranja prema članku 1. Zakona. Stoga se pokazala potreba da se i tim osiguranicima omogući ostvarivanje prava na starosnu mirovinu pod povoljnijim uvjetima prema ovome Zakonu.

Ujedno se predlaže da se korisnicima mirovina ostvarenih prema Zakonu o uvjetima za stjecanje prava na starosnu mirovinu radnika profesionalno izloženih azbestu kao i budućim korisnicima prema tom Zakonu, mirovina poveća za 26%. Naime, mirovine koje se ostvaruju primjenom ovoga Zakona, određuju se prema Zakonu o mirovinskom osiguranju, pa bi se time njihova razina izjednačila s razinom mirovina korisnika dodatka na mirovinu prema Zakonu o dodatku na mirovine ostvarene prema Zakonu o mirovinskom osiguranju («Narodne novine», br. 79/07). U tu svrhu, predlaže se odgovarajuća dopuna Zakona o uvjetima za stjecanje prava na starosnu mirovinu radnika profesionalno izloženih azbestu, a Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje bi po službenoj dužnosti svim korisnicima odredio novi iznos mirovine u roku od 3 mjeseca od dana stupanja na snagu istog.

c) Posljedice koje će donošenjem Zakona proisteći

Donošenjem predloženog Zakona, kojim se proširuje krug osiguranika koji mogu ostvariti starosnu mirovinu prema Zakonu o uvjetima za stjecanje prava na starosnu mirovinu radnika profesionalno izloženih azbestu, te im se mirovina povećava za 26%, poboljšava se materijalni i socijalni položaj ove osjetljive skupine osiguranika/korisnika mirovine, čuvaju se ustavne odrednice o Republici Hrvatskoj kao socijalnoj državi i ostvaruje se poštivanje vladavine prava, kao najviših vrednota ustavnog poretka u Republici Hrvatskoj.

Osim određenog povećanog broja korisnika prava iz mirovinskog osiguranja u odnosu na ukupan broj korisnika tih prava u Republici Hrvatskoj, isplata mirovina određenih prema ovome Zakonu trajati će nešto duže nego kod ostalih korisnika, jer će mirovine biti ostvarene prije propisanih općih uvjeta za ostvarivanje prava na starosnu mirovinu prema Zakonu o mirovinskom osiguranju.

III. OCJENA POTREBNIH SREDSTAVA ZA PROVEDBU ZAKONA

Do sada je 102 radnika Salonita d.d.-u stečaju i Plobesta ostvarilo starosnu mirovinu prema Zakonu o uvjetima za stjecanje prava na starosnu mirovinu radnika profesionalno izloženih azbestu, u prosječnom iznosu od 2.530 kn. Procjenjuje se da će se broj korisnika mirovine ostvarenih prema tom Zakonu povećati na 220 u 2010., 230 u 2011., 240 u 2012. i 250 u 2013. godini.

Od navedenog ukupnog broja korisnika mirovine, kao posljedica provedbe ovog Zakona, procjenjuje se da će približno dvadesetak radnika navedenih trgovačkih društava koji su oboljeli od bolesti uzrokovane azbestom, koji prema važećem Zakonu nisu imali pravo, steći uvjete za ostvarivanje starosne mirovine prema ovom Zakonu. Osim toga, svim sadašnjim i budućim korisnicima mirovine prema ovom Zakonu mirovina bi se povećala za 26%.

Ukupni rashodi za mirovine korisnika mirovina ostvarenih prema Zakonu o uvjetima za stjecanje prava na starosnu mirovinu radnika profesionalno izloženih azbestu iznosili bi 7,1 mil. kn u 2010., 8,4 mil. kn u 2011., 9,2 mil. kn u 2012. i 9,9 mil. kn u 2013. godini. Od navedenih ukupnih rashoda, procjenjuje se da će povećani rashodi koji su posljedica provedbe ovog Zakona iznositi 1,5 mil. kn u 2010., 1,9 mil. kn u 2011., 2,2 mil. kn u 2012. i 2,5 mil. kn u 2013. godini.

IV. PRIJEDLOG ZA DONOŠENJE ZAKONA PO HITNOM POSTUPKU

U skladu s odredbom članka 159. Poslovnika Hrvatskog sabora ("Narodne novine", br. 6/02. – pročišćeni tekst, 41/02., 91/03., 58/04., 39/08. i 86/08.) predlaže se donošenje Zakona po hitnom postupku, s obzirom što položaj radnika koji su radeći kod pravne osobe koja je u proizvodnji koristila azbest kao sirovinsku osnovu oboljeli od bolesti uzrokovane azbestom, iziskuje što hitniju intervenciju u pravcu njihovog zbrinjavanja, odnosno osiguranja redovitih mjesečnih prihoda. Osim toga, povećanjem iznosa pripadajuće mirovine za 26%, predloženim Zakonom znatno se poboljšava materijalna i financijska sigurnost svih korisnika mirovine ostvarene prema Zakonu o uvjetima za stjecanje prava na starosnu mirovinu radnika profesionalno izloženih azbestu, te budućim korisnicima prema tom Zakonu.

V. TEKST ZAKONA O DOPUNAMA ZAKONA O UVJETIMA ZA STJECANJE PRAVA NA STAROSNU MIROVINU RADNIKA PROFESIONALNO IZLOŽENIH AZBESTU daje se u obliku Konačnog prijedloga zakona, s obrazloženjem

**KONAČNI PRIJEDLOG
ZAKONA O DOPUNAMA ZAKONA O UVJETIMA ZA STJECANJE PRAVA
NA STAROSNU MIROVINU RADNIKA PROFESIONALNO IZLOŽENIH AZBESTU**

Članak 1.

U Zakonu o uvjetima za stjecanje prava na starosnu mirovinu radnika profesionalno izloženih azbestu («Narodne novine», br. 79/07) u članku 1. dodaje se novi stavak 3. koji glasi:

„(3) Radnik iz stavka 1. ovoga članka je i radnik koji je, radeći kod pravne osobe koja je u proizvodnji koristila azbest kao sirovinsku osnovu, obolio od bolesti uzrokovane azbestom. Ova se bolest utvrđuje na temelju rješenja o priznanju profesionalne bolesti Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje zaštite zdravlja na radu.“

Dosadašnji stavak 3. postaje stavak 4.

Članak 2.

U članku 2. dodaje se stavak 2. koji glasi:

„(2) Radnik iz članka 1. stavka 3. ima pravo na starosnu mirovinu, bez obzira na starosnu dob i navršeni staž osiguranja.“

Članak 3.

U članku 4. dodaje se stavak 2. koji glasi:

„(2) Mirovina određena sukladno stavku 1. ovoga članka povećava se za 26%.“

Članak 4.

Korisnicima mirovine ostvarene prema Zakonu o uvjetima za stjecanje prava na starosnu mirovinu radnika profesionalno izloženih azbestu („Narodne novine“, br. 79/07) odredit će se mirovina prema članku 3. ovoga Zakona najkasnije do 31. ožujka 2010.

Članak 5.

Ovaj Zakon objavit će se u „Narodnim novinama“, a stupa na snagu 1. siječnja 2010.

O b r a z l o ž e n j e

Konačnog prijedloga zakona o dopunama Zakona o uvjetima za stjecanje prava na starosnu mirovinu radnika profesionalno izloženih azbestu

Uz članak 1.

Novim stavkom 3. članka 1. Zakona o uvjetima za stjecanje prava na starosnu mirovinu radnika profesionalno izloženih azbestu proširuje se krug osiguranika koji mogu ostvariti pravo prema tom Zakonu na radnike koji su radeći kod pravne osobe koja je u proizvodnji koristila azbest kao sirovinsku osnovu, oboljeli od bolesti uzrokovane azbestom. Ta se bolest utvrđuje na temelju rješenja o priznanju profesionalne bolesti Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje zaštite zdravlja na radu, čime se osigurava njezino verificiranje u postupku propisanom za utvrđivanje profesionalnih bolesti.

Osim navedenih povoljnosti u stjecanju prava na starosnu mirovinu, ovi radnici ostvaruju pravo na starosnu mirovinu kao osiguranici radnici iz članka 10. stavka 1. točka 1. Zakona o mirovinskom osiguranju, odnosno u svim drugim pitanjima vezanim za ostvarivanje prava na starosnu mirovinu (izračun, korištenje i usklađivanje mirovine, i dr.) primjenjuje se Zakon o mirovinskom osiguranju.

Uz članak 2.

Predloženom dopunom članka 2. važećeg Zakona omogućuje se se radnicima koji su oboljeli od profesionalne bolesti uzrokovane azbestom, a ista im je utvrđena rješenjem Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje zaštite zdravlja na radu, ostvarivanje prava na starosnu mirovinu pod povoljnijim uvjetima prema ovome Zakonu, bez obzira na starosnu dob i navršeni staž osiguranja.

Time će se izvršiti njihovo zbrinjavanje, a s obzirom na posljedice koje azbest izaziva na radnu sposobnost onih koji su s njime u doticaju, ostvarivanje mirovina pod povoljnijim uvjetima može se smatrati primjerenom mjerom u danim okolnostima.

Uz članak 3.

Ovom se odredbom svim korisnicima mirovine prema Zakonu o o uvjetima za stjecanje prava na starosnu mirovinu radnika profesionalno izloženih azbestu, od dana stupanja na snagu toga Zakona, tj. od 7. kolovoza 2007., te budućim korisnicima prema tom Zakonu, mirovina povećava za 26%.

Uz članak 4.

Ovom je odredbom određen rok od 3 mjeseca od dana stupanja na snagu ovoga Zakona, tj. do 31. ožujka 2010. za provođenje obveze koje za Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje proistječe iz ovoga Prijedloga zakona, radi ponovnog određivanja mirovine.

Uz članak 5.

Ovom se odredbom predlaže da nakon objave u „Narodnim novinama“, ovaj Zakon stupi na snagu 1. siječnja 2010.

VI. TEKST ODREDBI VAŽEĆEG ZAKONA KOJE SE DOPUNJUJU

Uz Konačni prijedlog zakona prilažu se odredbe Zakona o uvjetima za stjecanje prava na starosnu mirovinu radnika profesionalno izloženih azbestu, koje se dopunjuju.

ZAKON O UVJETIMA ZA STJECANJE PRAVA NA STAROSNU MIROVINU RADNIKA PROFESIONALNO IZLOŽENIH AZBESTU („Narodne novine“, br. 79/07)

Članak 1.

(1) Ovim se Zakonom utvrđuju uvjeti za stjecanje prava na starosnu mirovinu u mirovinskom osiguranju na temelju generacijske solidarnosti radniku koji je tijekom rada na radnom mjestu bio profesionalno izložen azbestu.

(2) Pod profesionalnom izloženošću azbestu, prema ovome Zakonu, smatra se:

– neposredna izloženost azbestu zbog rada u proizvodnji, uporabi, razgradnji, odstranjivanju, skladištenju ili transportu azbesta, odnosno azbestnih proizvoda ili na servisnim poslovima u pogonima za proizvodnju azbestnih proizvoda u Republici Hrvatskoj, kao i

– posredna izloženost azbestu zbog rada kod fizičke ili pravne osobe sa sjedištem u Republici Hrvatskoj, koja je u svojoj proizvodnji koristila azbest.

(3) Radnik iz stavka 1. ovoga članka ostvaruje pravo na starosnu mirovinu prema Zakonu o mirovinskom osiguranju, kao osiguranik iz članka 10. stavka 1. točke 1. toga Zakona, ako ovim Zakonom nije drukčije određeno.

Članak 2.

Radnik iz članka 1. ovoga Zakona ima pravo na starosnu mirovinu:

– ako ima navršenih 50 godina života (muškarac), odnosno 45 godina života (žena) i 25 godina staža osiguranja, pod uvjetom da je 10 godina radio na poslovima iz članka 1. stavka 2.

podstavka 1. ovoga Zakona, ili

– ako ima navršene 53 godine života (muškarac), odnosno 48 godina života (žena) i 30 godina staža osiguranja, pod uvjetom da je radio najmanje 20 godina na poslovima iz članka 1. stavka 2. podstavka 2. ovoga Zakona.

Članak 4.

Radniku iz članka 2. ovoga Zakona koji ima manje od 40 godina mirovinskog staža, mirovina se određuje na temelju 40 godina mirovinskog staža, umanjenog za staž ostvaren u državi s kojom Republika Hrvatska ima sklopljen ugovor o socijalnom osiguranju.